

BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENTET
Postboks 8036 DEP
0030 OSLO

Deres referanse
24/510

Vår referanse
24/01315-2

Dato
21.05.2024

Høringssvar - Forslag til forskrift om Digital gravferdsmelding og forskriftsendring om periodisering av fasteinntekter

Vi viser til Barne- og familiedepartementets høringsbrev av 20. mars 2024 med tilhørende høringsnotat om forskrift om Digital gravferdsmelding og forskriftsendring om periodisering av fasteinntekter. Høringsfristen er 21. mai 2024.

1. Innledning

Datatilsynets merknader knytter seg til høringsnotatets del I om Digital gravferdsmelding.

Stortinget behandlet i 2023 Prop. 55 L (2022–2023) om forslag til endringer i gravplassloven m.m. (*digitalisering av gravferdsmeldinga og behandling av personopplysninger*). Lovendringene har ikke trådt i kraft. Digital gravferdsmelding vil gjøre det mulig for innbyggerne få ordnet viktige valg i forbindelse med gravferd, blant annet å bestille gravlegging og kremasjon. Tjenesten kan brukes av gravplassmyndigheter, krematorier og gravferdsbyråer. Bruk av tjenesten innebærer behandling av personopplysninger om avdøde og etterlatte. Den foreslåtte forskriften vil gi et rettslig grunnlag for og rammer rundt behandling av personopplysninger i den digitale tjenesten. Hjemmel for forskriften er gravplassloven §§ 25 og 26 om digital gravferdsmelding, behandlingsgrunnlag og deling av data.

Datatilsynet stiller seg i hovedsak positiv til forskriftsutkastet. Våre innspill kan oppsummeres slik

- Datatilsynet er positiv til at Statsforvalterens behandlingsansvar presiseres i forskriften.
- Av pedagogiske hensyn bør det synliggjøres i forskriften at aktørene er behandlingsansvarlige for behandling av personopplysninger for egne formål.
- Behandling av særlige kategorier av personopplysninger etter personvernforordningen artikkel 9 er grundig vurdert i høringsnotatet. Datatilsynet har ikke innvendinger mot departementets vurderinger og konklusjoner.
- Det bør vurderes å innta slettefrister i forskriften.

Nedenfor følger våre merknader til aktuelle temaer i høringsnotatet.

2. Personvern

Om behandlingsansvar (s. 14)

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark vil ha rollen som tjenesteeier for Digital gravferdsmelding. Flere steder i Prop. 55 L (2022-2023) er det sagt at «Statsforvalteren i Vestfold og Telemark vil vere behandlingsansvarleg for personopplysningar i digital gravferdsmelding». Departementet viser til at dette «kaller på en nyansering».

Statsforvalterens behandlingsansvar foreslås regulert i forskriftens § 5. I henhold til bestemmelsen omfatter behandlingsansvaret «utvikling, administrasjon og drift av den tekniske løsningen».

I lys av omtalen i Prop. 55 L mener Datatilsynet det er positivt at Statsforvalterens behandlingsansvar presiseres i forskriften.

Det fremgår av høringsnotatet at gravplassmyndigheter, krematorier, gravferdsbyråer og andre tilknyttede virksomheter vil ha selvstendig behandlingsansvar. Datatilsynet mener at det av pedagogiske hensyn bør synliggjøres i forskriften at aktørene er behandlingsansvarlige for behandling av personopplysninger for egne formål. Vi viser til departementets uttalelse om at roller og ansvar knyttet til gravferdsmeldingen i dag inngår i et komplekst samspill og at digital gravferdsmelding gir mulighet til å tydeliggjøre aktørenes roller.

Generelt om behandlingsgrunnlag (s. 15)

Behandlingsgrunnlag for de planlagte behandlingene av personopplysninger vil være personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e og artikkel 9 nr. 2 bokstav g, med gravplassloven og tilhørende forskrift som supplerende rettsgrunnlag.

Personvernforordningen gjelder bare for behandling av personopplysninger om levende personer. Som departementet påpeker i høringsnotatet vil opplysninger om avdøde kunne være vernet av taushetspliktsreglene. Dersom personopplysninger om avdøde også sier noe om levende personer, kommer personvernforordningen til anvendelse.

Departementet legger til grunn at opplysninger som kan si noe om levende personers tro, livssyn og seksuell orientering, er opplysninger med særlig vern etter artikkel 9. I høringsnotatet vises det bl.a. til at opplysninger om avdødes fornavn, sammenholdt med opplysning om etterlatt ektefelles eller samboers fornavn, kan si noe om den seksuelle orienteringen til den gjenlevende.

Datatilsynet er enig i at artikkel 9 kommer til anvendelse ved behandling av personopplysninger som indirekte innebærer behandling av personopplysninger om en fysisk persons seksuelle orientering. Vi viser i den forbindelse til EU-domstolens avgjørelse i sak C-184/20. Domstolen kom her til at personvernforordningen artikkel 9 nr. 1 må tolkes slik at offentliggjøring av erklæringer om offentlig ansattes private interesser, som inneholdt

personopplysninger som indirekte kan avsløre en fysisk persons seksuelle orientering, utgjorde behandling av særlige kategorier av personopplysninger.

Datatilsynet bemerker ellers at behandling av særlige kategorier av personopplysninger etter artikkel 9 er grundig vurdert i høringsnotatet. Vi har ikke innvendinger mot departementets vurderinger og konklusjoner.

Behandling av særlige kategorier av personopplysninger etter artikkel 9 nr. 2 bokstav g krever at det i unionsretten eller i nasjonal rett sikres «egne og særlige tiltak» for å verne den registrertes rettigheter, friheter og interesser. Forarbeidene til personopplysningsloven går langt i å anbefale at det utformes spesifikke regler i det nasjonale regelverket om særlige og egne tiltak/garantier der dette er mulig. Egne og særlige tiltak kan for eksempel være begrensninger i lagringstid, tilgangsstyring, regler om arkivering og bruk av pseudonyme opplysninger der dette er mulig.

Datatilsynet merker seg departementets drøftelse av tiltak i høringsnotatet. Etter vårt syn bør det vurderes å forskriftsregulere begrensninger i lagringstid for Digital gravferdsmelding. Vi viser til merknad om dataminimering/sletting nedenfor.

Vi merker oss ellers at det foreløpig ikke legges opp til å benytte samtykke som behandlingsgrunnlag for de offentlige aktørers behandling av personopplysninger, med unntak av eventuelt i piloteringsfasen.

Fødselsnummer (s. 20)

Det er vurdert at det er saklig behov for sikker identifisering i Digital gravferdsmelding gjennom bruk av fødselsnummer, jf. personopplysningsloven § 12. Datatilsynet har ikke innvendinger mot dette. Vi merker oss ellers at det i løsningen er det lagt opp til å bruke et interessant-ID istedenfor fødselsnummer i den grad det er mulig.

Dataminimering/sletting (s. 21)

Det fremgår av høringsnotatet at opplysninger i Digital gravferdsmelding lagres midlertidig i Altinn og at opplysningene gjøres tilgjengelig for gravplassmyndigheter, krematorier, gravferdsbyråer og den som sørger for gravferden etter innlogging. Når gravferden er avsluttet og dataene, med historikk, er overført til gravplassmyndigheten og ev. krematorium, blir opplysningene slettet fra Digital gravferdsmelding.

Det er ikke foreslått slettefrister i forskriftsutkastet. Det vises til at regler om sletting følger av personvernforordningen. Hovedregelen er, ifølge høringsnotatet, at personopplysninger som omhandler levende personer skal slettes så snart det ikke er behov for opplysningene, sett i lys av formålet de skal brukes til og så snart de ikke lenger er nødvendige å beholde.

Behandling av særlige kategorier av personopplysninger etter artikkel 9 nr. 2 bokstav g krever at det i unionsretten eller i nasjonal rett sikres «egne og særlige tiltak» for å verne den registrertes rettigheter, friheter og interesser. I lys av departementets drøftelser på s. 15 flg. mener Datatilsynet det bør vurderes å innta slettefrist i forskriften.

3. Taushetsplikt og deling av data

Gravplassloven § 26 annet ledd åpner for deling av data uten hinder av taushetsplikt. Delingsadgangen er begrenset til «når dette er nødvendig for å utøve myndighet eller utføre andre oppgaver etter loven her eller for å ivareta etterlattes valg av tros- eller livssynssamfunn til å gjennomføre gravferdsseremonien». Etter annet punktum kan departementet gi forskrift om bl.a. «hvilke private virksomheter som er omfattet av delingsadgangen etter første punktum» og «at enkelte opplysninger ikke skal kunne deles etter første punktum».

I forskriftens § 8 det foreslått uttrykkelig å avgrense delingsadgangen for private virksomheter til gravferdsbyråer og eventuelt godkjente private krematorier. Departementets foreløpige vurdering er ellers at det ikke er behov for å gi forskrift med vilkår for deling av opplysninger uten hinder av taushetsplikt. Det vises til at de generelle kravene til personvern og informasjonssikkerhet mv. vil gjelde, gjennom blant annet personvernforordningen og taushetspliktreglene. Datatilsynet har ikke innvendinger mot dette.

Med vennlig hilsen

Camilla Nervik
seksjonssjef

Maren Vaagan
juridisk fagdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer

Kopi til: DIGITALISERINGS- OG FORVALTNINGSDEPARTEMENTET (DFD)